

1991 йил 26 СЕНТЯБРЬ

№ 3—4 (04) Баҳоси 25 тийин

Ойла

1991 йилдан 15 сани

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ЕТТИ КУН

РАҲМИНГИЗ КЕЛСИН!

Кутилмаганда ҳаво кескин салқинлади-ю, қалинроқ кийинишга мажбур бўлди: кузнинг келганлиги сезилди. Аммо ҳар йили шу пайтда Ўзбекистонга қадам ранжида қиладиган яна бир ташвиш — пахта терими бошланганлигини кўпчилик, айниқса, шаҳарликлар ҳали сезганлари йўқ.

Шов-шув кўтаришга эҳтиёж ҳам йўқ, шекилли. Президентимизнинг фармониغا биноан, қўлда терилган бир кило пахта учун 40 тийингача, машинада йиғиб олинган ҳар тонна «оқ олтин»га 30 сўмгача ҳақ тўланмоқда. Хабарларга қараганда, қишлоқ аҳли бола-бақрасигача далага чиққан.

Азиз ота-оналар! Худо ҳоқласа, йиғим-терим бу йил ҳам яхши яқунланади. Лекин пул топамиз деб норасида фарзандларингизни заҳарли дорилар сепилган пайкалларга бошланг. Ўз болангизга раҳмингиз келсин!

ЎЗУВЧИЛАРНИНГ БОШЛИГИ

Москвадан хушxabар келди. Ўзбекистон халқ ўзувчиси Темур Пўлатов СССР Ўзувчилар уюшмаси бошқарувининг биринчи котиби этиб сайланди. Темур ака асли бухоролик. Рус тилида ижод қиладди. Оиласи Тошкентда истиқомат қиладди. Кўплаб, жумладан, болаларга, ёшлага бағишланган эсерлари ўзбек тилига таржима этилган. Ўзбек ўзувчиси бундай юксак лавозимга биринчи бор сайланиши.

АРЗОНЛАШАДИ

Тошкент бозорларида картошка сезиларли даражада қимматлашди. Бир килоси тўрт сўмгача боради. Аммо бу ҳол узоққа чўзилмайди. Норасмий хабарларга қараганда, яқин кунларда Ўзбекистонга Хитой ва Польшадан яна минглаб тонна сархил картошка келтирилади. Октябрнинг бошларида маҳаллий поллизчилар картошкаларини қовлашга киришадилар. Демак, унинг арзонлашувидан умид қилсак бўлади.

КАЛ БЎЛМАЙ ДЕСАНГИЗ,

сочингизни пластмасса, темир тароқ билан тараманг,— деди таҳририятимизга сим қоққан бир газетхон.— Чунки пластмасса, темир тароқлар сочга ишқаланиб, унинг тўкилишини тезлаштиради.

«Бун сиз қаердан биласиз!» деган саволимизга, маслаҳатчи: «Ўзимда синаб кўрдим», деб жавоб берди.

Ҳазил-ҳазил билану, лекин бу маслаҳат ақдоларимиз сочсоқолини тарашда фақат ёғоч тароқ ишлатганлиги бежиз эмаслигини ёдга солади.

НАВОЙНИНГ МАЪШУҚАСИ КИМ ЭДИ?

достон битиш учун умрдан бир неча йил эмас, атиги «бир неча кун» омонлик тилагани ҳам шу билан илоҳланади. У бошлаб кўйган достони — «Лисон ут-тайр» ўзлам, бағмай қолиб кетади, деб шошилган.

Оқибат, кўрдумки, умр айлаб шитиб,
Ўзлам-у, қолса дейилмай бу китоб,
Уз жаҳон сори бу армон элткум,
Бўйла ўтдин доғи ҳирмон элткум.

Достон ёзиб, ўз ишқини шарҳ этиш нияти ваҳор қилинган байт эса асарнинг бошроғида — воқеа ривожини бўйича, хали Худуднинг қушларга йўлбошичи (пир) қилиб сайланмаган пайтида, яъни Шайх Санъон ҳақидаги ҳикоятдан иборат 79-бобнинг (достон жами 193 бобдан ташкил топган) охирироғида келган. Навоий орау қилган достон айнан шу — «Лисон ут-тайр»нинг ўзи эканини исботлаш учун шоир ижодининг умумий йўналишлари ва айни асарнинг ички моҳиятидан келиб чиқиб, масалага чуқур кириб бориш мумкин. Лекин ҳозир шунингизга эслатиш қиёфаси, бу маънаунинг сўнгги 23 бобига Навоий, яънидан ҳам, ўз ишқини шарҳини назм этади. Ана шу киемнинг ўзини ҳам «бир достон» деб қабул қилиш мумкин. Негаки асли рубобий (азирик) чекиниш тарзида узраган байтдаги «достон» сўзини соф илмий атам, яъни адабий жанр деб тушунамаслик керак. Халқда бир воқеани «алта достон қилад» қабилидаги ибора ҳам бор-ку. «Лисон ут-тайр»нинг 170-бобига қушлар босиб ўтган йўл тасвирланади. Шу бобдан эътиборан эса шоир хабаран ўша қушлар учган йўл бўйича юради, ўша тасаввуфий етти ҳодисини ўзи учун қайталан таърифлаб чиқиб билан гўё шу руҳий босқичларини босиб ўтади. Агар достоннинг ишқини ҳақиқий йўлларини қушлар баҳонасида кўрсатиш мақсадида яратилганини инобат олсак, унда ана шу киемнинг 23 боб бевосита Навоийнинг ўз ишқини баён эмасми?

Хуллас, бу қўшимсра маъносини тўғри аниқлаш илмий жиҳатдан бир йўла икки хатога — Навоий қай бир қизни севгани шу муҳаббатидан хикой қилишни режалаштирган достондан аниқ бўлмай қолган, деган қарашларга барҳам берилади. Шунингиз мазкур байтда кўзда тутилган «Лисон ут-тайр»нинг ишқини шарҳ айлагани.

«Лисон ут-тайр» достонидаги бир байт набойишунослиқда бевосита шоирнинг шахсий ҳаётига боғлаб талқин қилинди. Бу қўшимсерада Навоий ўз ишқини шарҳ айлайдиган бир достон етти нияти борлигини айтган:

Бир неча кун умрдан топеам амон,
Шарҳи ишқиз назм этай бир достон.

Байтдаги «ишқим» сўзига учиб, айримлар Навоий ҳам қай бир қизни севган, бу ҳақда ўз таржимайи ҳоли билан белик достон ёзмоқчи бўлган, бироқ унинг бу орауси ушаммай қолган, деган худосани илгари сурдилар. Бу фикр фанда қатъийланди. Уни ҳозирча ҳеч ким рад этган эмас.

Чиндан ҳам, шоир «ишқим» деганда нимага кўзда тутган эди? Навоийнинг маъшуқаси ким? Наҳотки, улуғ бобоқалолимиз ҳақида халқ тўққан ривоятларда Гули (Назат Сўлтон билан Уйғурнинг «Алишер Навоий» пьесасида ана шу халқ ривоятларига суянилган) рост бўлиб чиқса?! Балки Гулининг прототиби бўлгандир?

• Йўқ, Масаллага «Лисон ут-тайр»нинг ўзидан келяб чиқиб ёлшоқак, аён бўладики, Навоий «ишқим» деганда биз ушулган маънодаги оддий севгани, яъни ўзининг бирон қизга муҳаббатини эмас, аксинча, маънавий, яъни кенг маънодаги ишқни, яъни аниқроқ қилиб айтганда, ҳаққа — тағрига ишқини кўзда тутган. Зотан, Навоийлар фалсафасига кўра, ишқнинг ҳайқилиёйс — худого муҳаббат асли оғуви кўнчилиқка сир эмас.

Келтирилган байтда ойдинлаштирилиши лозим ана бир нозик масала бор. Маълумки, «Лисон ут-тайр»ни шоир умрининг сўнггида — 58—59 ёшларида ёзди. Унинг неча ўз ишқини шарҳ эътидан

МАХСУС СОН

АЗИЗ МУХЛИС!

БИЗ, «ОИЛА ВА ЖАМИЯТ» журналистлари, ҳафтанинг ПАЙШАНБА кунини жуда соғиниб, интизорлик билан кутамиз. Чунки шу кунни ҳафталигимиз сәхифаларида Сиз билан дийдорлашамиз, дардлашамиз. Сизнинг газеталарда ҳақида билдирмаж фикрларингизни ҳаяжон билан муҳокима қилмоқчи. Тўғриси, ҳафталигимиздан хали ўзини-ўзини кўнглимиз тўлмайди. Қалбимизнинг кўп. Аммо, шонинг, дўсти азиз, кўнглингиздаги «газета, насиб этсе, Сизнинг энг севимли нашрларингиздан бирига» шундир.

Сизга туркуш ташвишларидан толиққан, сибсатдан зериккан, турли буҳронлардан тазлирига тушган, кўча-кўйда кез бераётган аҳдоқсизликлардан қунонган дәмларингизда яқин маслаҳатчинигиз, дарддошингиз бўлмоқчимиз. Сиз ҳафталиганизини, насиб этсе, тилингиз тағига халдор ташлаб эмас, дилингиз фарз, ҳузурлини мутолаа қилсангиз, фарзандларингизга, яқинларингизга қувониб-қувониб ўқиб берсангиз.

Бугунги, бунунча аталган махсус сонини, «ҳамир учидан патир» сифатида қабул қилинг!

САВОБ

ОЛТИН ОЛМАНГ...

БУХОРОДА НИМА ГАП?

СИЗ ҲАМ БИЗГА ҲАММИМ, ёру дустларингиз қилган савобли ишлар ҳақида ёзиб юборинг. Мақтаниш, кўз-кўз қилиш учун эмас, ўзингиздек мушлагага ибрат бўлачун берамиз, хатингизни.

Кўшнимизнинг томига андава босиб бердим. Дуо қилди.

Ғофур ФАЙЗИЕВ,
Қизилтепа туманидаги
Бўстон қишлоғи

Бир ўрис момо кўчадан ўтолмай турган экан, ёрдамлашиб юбордим.

Умида УСМОНОВА
Тошкентнинг Юнусобод даҳаси

Иқтисодий жиҳатдан қийналиб юрганымда, маоши кўпроқ ишга таклиф қилишди. Бормадим. Касбимга хиёнат қилгим келмади.

Уктам ИСТАТОВ,
Вобкент

Хотиним жаҳлимни чиқарган эди, мен ҳам ловуллаб кетдим. Аммо шайтонга хайф бериб, узимни босдим.

Маҳкам МИРЗАЕРОВ,
Чиноз

Бир келинчақ жуда оғир аҳволда шифохонамизга келтирилган эди. Унинг ҳаётини сақлаб қолиш учун томиридан қарийб бир ярим литрча иссиқ қон қуйишимизга тўғри келди. Санитаркаларимиз, ҳамшираларимиз, врачларимиз, ҳайдовчиларимиз, беморга таниш ва нотаниш кишилар тўхтовсиз қон бериб турдилар. Кўплашиб бир аёлни ажалдан сақлаб қолдик. Шундай олийжаноб инсонлар билан бирга ишлаётганимдан фахрланаман.

Холиёр ҚОДИРОВ,
Чироқчи туманидаги Кўдала
қўрғони марказий
шифохонасининг бош врач

Йўл ўртасида ётган муштдай тошни олиб, чеккага ташладим.

Фурқат САИДОВ,
Сариосиё тумани

Қаердаки қабристон кўрсам, унда ётган марҳумларнинг ҳаққига дуо қилиб ўтаман.

Ғолиб АБДУЛЛАЕВ,
Андижон

Энг ёмон кўрган одамларим билан ҳам очик чеҳра билан саломлашиб юраман.

Муртазо МУРОДОВ,
Пойарик

ИШОНЧЛИ УЛОВ

А. МИРЗАЖОН СУРАТЛАВҲАСИ.

1989 йил март ойида Бухоро вилоят соғлиқни сақлаш бўлими ва Санкт-Петербург (Ленинград) Педиатрия тиббиёт институти ўрта-сида иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий алоқаларни мустаҳкамлаш бўйича шартнома имзоланган эди.

Яқинда Бухорода Иттифоқ фанлар академияси хайъати кенгашининг педиатрия масалалари бўйича «Оида ва болалар саломатлиги» мавауида илмий-амалий анжумани бўлиб ўтди. Анжуманда Ўзбекистон болалар жамғармаси раисининг ўринбосари В. В. ШАМУГИЯ ҳам иштирок этди.

— Валеко Валериянович, шартноманинг асосий моҳияти нималардан иборат эди?

— Маълумки, жумҳуриятда ҳар йили ўнлаб касалхона, болалар уйлари, туғруқхоналар қурилмоқда. Лекин болалар саломатлиги бу билан яхшиланиб қолаётгани йўқ. Йилдан-йилга касалланд, нимжон болалар кўпаймоқда. Жумҳуриятда болалар ўлими Иттифоқдаги кўрсаткичга нисбатан юқорилаб кетган. Шартнома тузишдан асосий мақсад ҳам Иттифоқ ва чет эл олимлари билан биргаликда аҳолини яхшилаш, экологик шароитни туза-тиш ва болалар ўлимини камайтиришдан иборатдир.

— Анжуманда бўлажак ҳамкорликнинг натижалари ҳақида ҳам гапирилдими?

— Албатта. 1989 йилдан 1991 йилгача вилоятда болалар ўлими 1,7 марта камайганлиги айтиб ўтилди. Қисқа вақтдаги бундай ўзгариш шифокорларнинг ўзаро ҳамкорлиги натижасида бўлганлиги ҳаммаёни ажаблантирса керак. Лекин бор нарсани тан олмай илқимиз йўқ. Бу ишларда вилоят соғлиқни сақлаш бўлими ва Ўзбекистон Болалар жамғармаси вилоят бўлимининг хизматларини ҳам эслаб ўтиш жоиздир.

Тўғри, илгари ҳам Тошкентдан барча вилоятларга шифокорлар юбориб туриларди. Лекин ул мавсумий, яъни фақат ёзда икки ойлик муддатга боришар эди. Уларни «тиббий десант» деймиз. Ҳозир биз вилоят соғлиқни сақлаш бўлими, жамғармаимизнинг вилоят бўлими ва вакиллари билан шундай фикрга келидикки, шифокорларни жойларга доимий ишлашга юбориш керак. Бухоро ва Санкт-Петербург шифокорларининг ҳамкорлиги жумҳуриятнинг барча болалар саломатлиги билан боғлиқ ташкилотлар томонидан кенг қўллаб қувватланди.

— Анжуманда бошқа жумҳуриятлардан ҳам вакиллар келишди-ми?

— Ўрта Осиё жумҳуриятлари, Москва, Санкт-Петербургда ташқари, Болтиқбўйи, Кавказорти жумҳуриятлардан, шунингдек, Швециялик машҳур болалар шифокори Канита хоним ҳам қатнашдилар.

— Санкт-Петербург, Москва томонлардан эмас, жумҳуриятимизнинг ўзида йиловчи шифокорлар ҳам вилоятларга доимий ишлашга юборилса бўлмайди? Ахир ўзимизда ҳам мутахассислар бор-ку!

— Бу фикрга ўз фоз қўшиладман. (Албатта, бошқа жумҳуриятлар билан тиббий ҳамкорликни инкор этмаган ҳолда). Самарқанд ёки Андижон вилоятини олинг. У ердаги тиббиёт институти турмушлар билан шартнома тузиб, бу ишни йўлга қўйса бўлади. Бошқа вилоятлар эса Тошкентдаги соғлиқни сақлаш муассасалари билан шартнома тузадилар. Бу борадаги ишларни амалга оширишда Бухорода бўлиб ўтган анжуман жумҳуриятдаги болалар соғлиқни химоя қилишининг янгича йўлини очиб беради, дейиш мумкин.

БУХОРО

Юсуф ЗИЕД

ЯПОНЛАР УЗОҚ ЯШАЙДИЛАР

ЖАХОНДА ЭНГ узоқ яшовчилар японлар ҳисобланади. Япон аёллари эркаклардан 7-8 йил олти йил узоқ яшайдилар. Япония соғлиқни сақлаш вазирлиги таъкидлаганича, япон аёлларининг аши 82 га яқин бўлиб, рекорд ҳисобланади. Эркакларники — 76 ёш. Маърузада айтилишича, узоқ умр кўриш бўйича жаҳонда иккинчи ўринни швейцария аёллар эгаллашади. Улар 80 йилдан кўпроқ яшаб экан. Эркаклар орасида эса швейцарияликлар 74,4 ёш билан иккинчи ўринда туради. Маърузада тахмин қилинишича, япон эркаклари ҳамда аёллари орасида узоқ умр кўриш 2025 йилга бориб, экология ва

тиббий хизматнинг яхшиланиши эвазига, ўртача яна 2 ёшга уза-ди.

ИЖРОҚҰМ ЖИНЛАРНИ ТАН ОЛДИ

ПЕТРОПАВЛОВСК шаҳар ижроқўми шаҳардаги уйларнинг бирида жинлар борлигини рас-ман тан олди. Бу ерда бир йилдан бери жинларнинг тўпалони тез-тез бўлиб туради. Илгари мебель, дераза ойналари-ю идиш-товуқларнинг синиши ва бошқа ҳоқаларнинг содир бўли-шини мунда аҳолининг иши деб қараган эди эса аниқ далиллар полтергейстлар билан аниқланган.

кастланган асбоб-ускуналарни таъмирлашга ваъда бермоқда. Аммо шаҳар бошлиқлари шунга ҳам таъкидлашмоқдаки, келтирилган зарарни қоплаш учун Давлат сугурта агентлигидан моддий ёрдам олиш анча қийин иш. Чунки уларнинг кўрсатма ва ҳужжатларида жинларнинг келтирилган зарари учун молиявий ёрдам ҳақида ҳеч нарса дейилмаган.

ДОРИ КЕРАКМИ? МАРҲАМАТ!

РИГА ШАҲРИДА дорихона очилдики, унда ҳар қандай камёб дорини топши ёки чет элдан буюртга орқали сотиб олиш мумкин. Дори қисқа вақт ичида шифотомачига етиб келади. Би-назар билан қарагандаги хорижий дорихона бозо-

ридаги нарҳдан анча паст бўл-са-да, маҳаллий аҳоли учун ар-зон дейиш қийин: аспирин — 5 марка, мена ёки сазавотлар қоричмасидан тайерланган до-рилар 4 маркага яқин.

МИЛИЦИОНЕРЛАР ҚЎЛГА ТУШИШДИ

ШИРКАТЧИ қиздан 30 миң сўм пора олганлиги учун милиционер Федоров қўлга олинди. Қиз Федоров билан бирга пора олган яна иккита милиционерни ҳам судга беришни талаб қил-ляпти.

Қизнинг — «Репетитор» шир-кати раисаси Ольга Веровенко-нинг — «Коммерсант» муҳбири-га айтишича, милиционерлар ун-дан келгуси ҳаёти асосийта бў-лиши учун 300 миң сўм тулашни талаб қилганлар.

Матбуот хабарлари асосида.

